

Koldingbogen

ÅRSTAL:	2008
FORFATTER:	Richard Andersen
TITEL:	40 år i Lunderskov Kommune.
KORT RESUME:	Kæmneren i Lunderskov gennem 40 år giver sin version af kommunernes udvikling.

40 ÅR I LUNDERSKOV KOMMUNE

AF RICHARD ANDERSEN

I Lejrskov-Jordrup Kommune havde de i sidste halvdel af 1940'erne noget besvær med deres kasserer. Da den fungerende kasserer pludselig døde i 1946, valgte sognerådet en anden, der ikke havde kendskab til kommunal regnskabsføring, og det gik heller ikke så godt. Efter mange drøftelser besluttede sognerådet i efteråret 1949, at de ville have en kæmner. En kæmners opgave var at være sekretær og kasserer for sognerådet og i hverdagen fungere som en "altnuligmand". Ordet kæmner stammer fra det latinske ord "camerarius", der oprindeligt var betegnelsen for pavens skatmester. Via plattysk blev navnet på dansk til kæmner. Sognerådet fik tilsynsmyndighedernes tilladelse til at ansætte en kæmner og opslugte stillingen i efteråret 1949.

På det tidspunkt var jeg ansat som mejeritekniker (førstemejerist) på Jordrup Andelsmejeri. Antallet af mejerier var den sidste tid blevet færre og færre, så udsigten til en mejeribestyrerstilling var lille, hvorfor jeg i et stykke tid havde set mig om efter en anden beskæftigelse. Stillingen som kæmner havde jeg ikke søgt, da der i annoncen stod, at ansøgerne skulle være kvalificeret til stillingen, og jeg havde intet kendskab til kommunal administration. En morgen, jeg arbejdede i mejeriet, kom mejeribestyrer Lund og spurgte, om jeg havde søgt kæmnerstillingen:

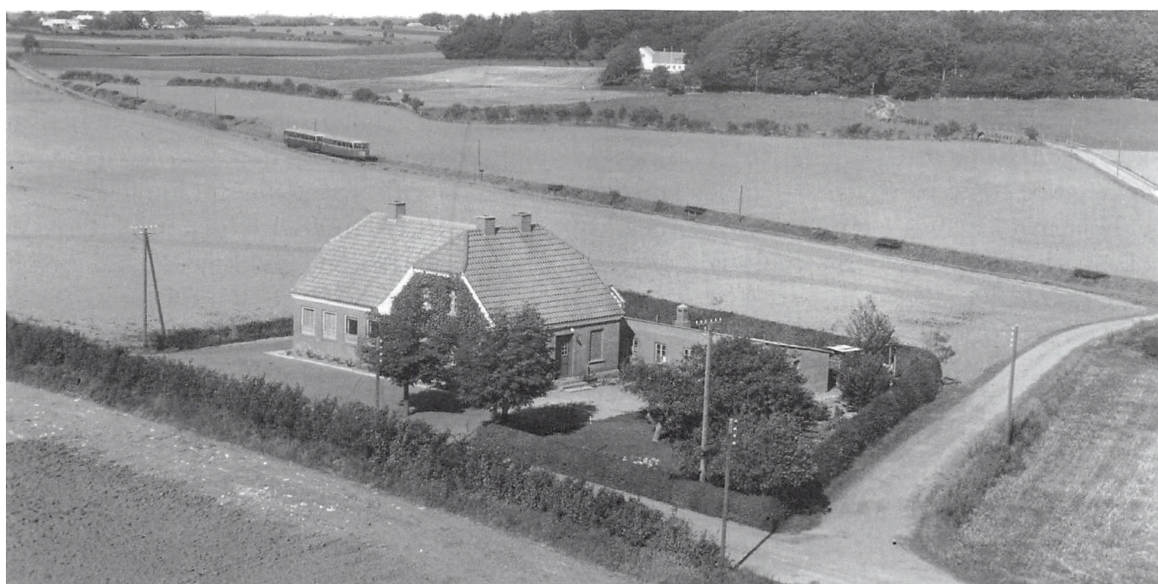
"Nej", sagde jeg, "for jeg har vist ingen chancer". Lund syntes, jeg skulle søge stillingen, selvom ansøgningsfristen var overskredet. Han havde aftenen i forvejen spillet kort med nogle sognerådsmedlemmer, som fortalte, at de var begyndt at se på de indkomne ansøgninger, og blandt disse var en folkevalgt sognerådskasserer, som også var mejeritekniker. Ham var nogle af medlemmerne interesseret i, og så mente Lund, at jeg også havde en chance. Efter aftale med mejeribestyrer Lund gik jeg hjem med det samme, skrev 9 enslydende ansøgninger og cyklede rundt til sognerådsmedlemmerne med en ansøgning til hver.

Før jeg kom til Jordrup, var jeg på et mejeri ved Grenå. På dette mejeri lavede vi ikke ost, og da ostefremstilling var mit speciale, ville jeg gerne hen på et ostemejeri. Jeg søgte i et fagblad og fik brev fra Jordrup Mejeri, men da dette mejeri havde ord for at være et sted, hvor mejeristerne kom og gik hurtigt, svarede jeg ikke på mejeribestyrerens henvendelse. Nogen tid efter var der i fagbladet en annonce om en førstemejerist på et ostemejeri, og jeg lagde billet ind. Det viste sig at være Jordrup Mejeri, der søgte en ostemejerist, og jeg kunne så se, at det var meningen, at jeg skulle til Jordrup, hvorfor jeg tog mod tilbudet, og så rejste vi til Jordrup.

Der var 36 ansøgere til stillingen som kæmner. Deraf var vi seks, der blev udtaget til samtale med sognerådet, og derefter var vi tre, der blev indstillet til stillingen. Der var ni medlemmer af sognerådet, fire af disse stemte på en kommuneassistent fra Ikast, fire stemte på mig, og et medlem stemte for sognerådskassereren fra Nørup. Anden afstemning gav samme resultat, og efter reglerne skulle der i tredje omgang stemmes på de to, der havde fået flest stemmer. Resultatet af den afstemning blev fem-fire til mig, og så var jeg valgt. Sognerådets mindretal klagede til amtet over, at flertallet havde valgt mig, da der var søgt efter en kvalificeret mand. Amtets afgørelse gik på, at man på forhånd ikke kunne vide, om jeg var kvalificeret, så min ansættelse kunne ikke

ændres. Sognerådet fik en "næse" fra amtet, fordi man ikke i annoncen havde skrevet, at man søgte en kommunalt uddannet person.

Når der tidligere blev oprettet nye stillinger i det offentlige, var der ikke uddannet personale nok, og derfor blev der muligheder for folk fra erhvervslivet. Ved min ansættelse lavede vi en aftale om, at jeg for egen regning skulle hen at være på et andet kommunekontor fra 1. januar til 31. marts 1950 for at sætte mig ind i kommunal administration. Jeg forsøgte at komme til Lunderskov, men de ville ikke have mig til at gå i vejen, så jeg kom til Vorbasse, hvilket også var lettere for mig, da jeg kunne tage med toget (Troldebanen) frem og tilbage hver dag. I de tre måneder, jeg var i Vorbasse, stod jeg på ho-

Lejrskov-Jordrup Kommunekontor fra 1950 til kommunesammenlægningen i 1969. Bygningens adresse er Fynslundvej 80.

vedet for at lære så meget som muligt om kommunal administration.

En af de sidste dage i marts 1950 skulle kommunekassen gøres op, hvorefter jeg skulle overtage den og stå til ansvar for beholdning og restancer. Opgørelsen blev foretaget af sognerådsformanden, kasse- og regnskabsudvalget, den afgående kasserer og de kommunale revisorer. Det var en ynke med denne opgørelse, bl.a. blev opgørelsen af skatterestancer lavet på en ubrugelig regnemaskine, der forvekslede kroner og ører! Da opgørelsen var færdig, skrev de øvrige deltagere under, men jeg nægtede at gøre det og forlangte, at en udenforstående revisor skulle lave en ny opgørelse, hvilket også skete.

Den 1. april 1950 var tirsdag efter påske, og onsdag før påske flyttede vi alle de kommunale sager til det nye kommunekontor. Sagerne havde hidtil ligget hos sognerådsformanden, socialudvalgsformanden og hos den afgående kasserer. Det hele blev lagt på gulvet, og så måtte jeg selv om resten. Sagerne befandt sig i en syndig uorden for at sige det mildt. Jeg brugte hele påsken til at pakke ud og sætte på plads, så godt jeg kunne. Hvis ikke jeg havde haft familie, tror jeg nok, jeg havde pakket min kuffert og søgt andre græsgange.

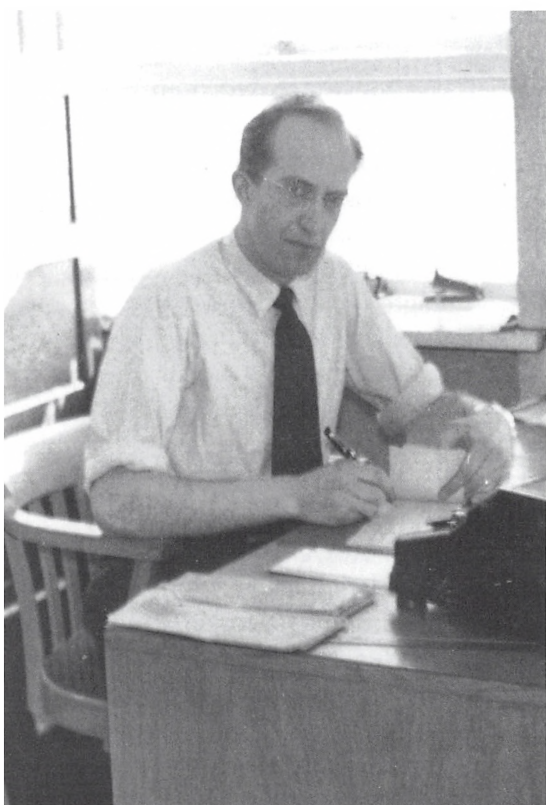
De første tre år som kæmner havde jeg ingen medhjælp, så jeg arbejdede 16-20 timer i døgnet, og det var ikke alene hverdage, men også søn- og helligdage. Min sparsomme fritid brugte jeg på at dygtiggøre mig, så jeg deltog i kurser i regnskab og i kommunal lovgivning. Desuden tog jeg eksamen som statsautoriseret ejendomsmægler for at få indsigt i juridiske spørgsmål.

Den første sommer, jeg var kæmner, blev

jeg ringet op fra Ribe Amtstue, der spurgte, om jeg havde set noget til regnskabet over formueopgørelsen fra 1945. Det havde jeg ikke, men amtstuen bad mig så mindeligt om at lave en opgørelse, da det var ved at være på høje tid. Pengene fra formueopgørelse var kommet ind, men kommunen havde brugt dem alle, også de, der tilhørte staten og kirken. Hele formueopgørelsen var lavet på små lapper papir og notater i små lommebøger. Efterhånden fik jeg lavet en opgørelse og ringede til amtstuen, at de gerne måtte komme og revidere opgørelsen. Det ville de ikke.

Arbejdet i en sognekommune var mangeartet og afvekslende. Sognerådet og kæmneren måtte stole på hinanden, ellers kunne det ikke gå. En aftale var en aftale, og den behøvede ikke være skriftlig. Problemerne skulle mange gange løses med det samme, og det var ikke let at få fat i sognerådsformanden, der mange gange arbejdede i marken, så jeg måtte ofte selv træffe en afgørelse. Jeg "aftalte" med mig selv ved begyndelsen af min kommunale karriere, at jeg først og fremmest ville arbejde ud fra min egen samvittighed og derudfra træffe en afgørelse. Vi havde også dengang love og bestemmelser at rette os efter, men jeg har altid ment, at der er forskel på korrekt afgørelse og på hensigtsmæssig afgørelse, og denne teori arbejdede jeg efter.

Om vinteren begyndte vi med selvangivelserne. Vi havde i Lejrskov-Jordrup ca. 1000 skatteydere, som alle skulle have en selvangivelse med bilag tilsendt. Navne og adresser måtte skrives med fyldepen. Når selvangivelserne kom tilbage, skulle de med bilag sorteres og revideres. Revisionen stod

I nogle år udgjorde Richard Andersen hele den kommunale administration i Lejrskov-Jordrup.

jeg selv for. Når jeg var klar, kom sognerådet og en repræsentant for skatterådet, hvorefter den egentlige ligning begyndte. Desuden udfyldte jeg rigtig mange selvangivelser for folk, der ikke kunne finde ud af skattereglerne. Foruden mange andre ting, måtte jeg også sørge for noget at spise til sognerådsmedlemmerne med flere, så min kone Rigmor oprettede en hel restaurant. Dengang fik medlemmer ingen løn, så de skulle have noget godt at spise.

Når ligningen var færdig, skulle jeg med

håndkraft og en del hjernearbejde og logisk tænkning udregne de kommunale og de kirkelige skatter og få det hele til at stemme. Derefter skulle skatteindbetalingskort udfyldes og sendes ud til skatteyderne. Inden finansåret, der begyndte den 1. april, skulle folke- og invalidepensionerne udregnes, hvilket også var tilfældet med lærerlønninger og andet vedrørende skolevæsenet. I årets løb måtte jeg sørge for, at alle fik udbetalt, hvad de havde ret til. Kommuneingeniør havde vi ingen af, så mange tekniske spørgsmål måtte jeg også klare.

I de første år brugte jeg en del tid på at hjælpe andre kommuner med at få deres administration til at fungere. Sognerådsformanden i Vester Nebel hjalp jeg en del, hvilket også var tilfældet med den nye kæmner i Vorbasse, men det var især Harte-Bramdrup kommune, der fik hjælp, da deres befolkningstal voksede hurtigt. De havde ingen, der kunne overse det hele, så jeg brugte meget af min fritid til at hjælpe dem, så de ikke "tabte ansigt". For arbejdet fik jeg et "tak skal du ha", men jeg havde dog den tilfredsstillelse, at min hjælp var til gavn for kommunen.

I 1958 blev jeg medlem af sognerådet og af skolekommissionen. Jeg var medlem af sognerådet indtil 1970 og opnåede at blive valgt på fem forskellige lister. Da jeg kom i sognerådet, blev amtet af et sognerådsmedlem spurgt, om det var lovligt, at en kæmner var medlem af sognerådet. En kontorchef i amtet fandt ud af, at det eneste sted, der stod noget om en kæmner, var i Danske Lov fra 1683. I denne lov stod der ikke noget om en kæmners status som medlem af byens råd og mere kom der ikke ud af den forespørgsel.

Efterhånden fik jeg elever og til sidst en assistent, hvilket betød, at mine arbejdsforhold blev bedre, selvom arbejdsbyrden voksede. Men ad vejen opstod spørgsmålet om, hvorvidt kommunerne var store nok til at klare den øgede centralisering og en styrkelse af det kommunale selvstyre. Kommunallovskommissionen sagde, at der skulle større enheder til.

I 1960'erne begyndte diskussionerne om, hvem der skulle sammenlægges med hvem. Lejrskov-Jordrup Sogneråd havde flere møder med nabokommunerne om sammenlægningsspørgsmålet, bl.a. med Harte-Bramdrup nord for Kolding, der arbejdede på at få en kommune nord for Kolding, men da kommissionen havde sagt "én by én kommune", kunne de ikke komme uden om Kolding. Vi havde også møde med Kolding om en eventuel sammenlægning, men borgmester Peter Ravn sagde, at Kolding havde landdistrikter nok. Til sidst blev resultatet en sammenlægning mellem Skanderup og Lejrskov-Jordrup kommuner, da vi ikke kunne få Andst Kommune med.

Sammenlægningen mellem Skanderup og Lejrskov-Jordrup skete den 1. april 1969, og i året inden april 1970 fungerede de to kommuner som en fælles kommune med to sogneråd. Vi blev enige om, at formanden skulle være fra Skanderup og næstformanden fra Lejrskov-Jordrup, så det gik uden problemer.

Så havde vi spørgsmålet, hvem der skulle være administrationschef. Det var svært, også fordi jeg jo var medlem af sognerådet. Til sidst foreslog jeg, at Chr. Olesen fra Lunderskov skulle være kæmner, og sådan blev det. Jeg måtte så vælge, hvilket område jeg

ville beskæftige mig med, og jeg valgte socialvæsenet. På grund af omstændighederne var jeg kun socialinspektør i en kortere periode, hvorefter jeg blev kæmner.

Det krævede en stor portion takt og tone at få to selvstændige kommuner til at blive en enhed. Os, der kom fra Lejrskov-Jordrup, blev næsten betragtet som kasteløse, og alt det, vi bragte med til Lunderskov, var nærmest ubrugeligt. Med en "kun jeg alene vide" administrationschef, der var sur over, at jeg var medlem af sognerådet og en borgmester, der ikke havde noget til overs for administrationen, havde jeg mange gange lyst til at løbe fra det hele, men hvor skulle jeg løbe hen? Der var stor arbejdsløshed. Ved kommunesammenlægningen i 1970 skete det efter min mening meget forkerte, at borgmestrene blev ledere af kommunens administration. Den første borgmester i Lunderskov kunne ikke forstå, at administrationen skulle have den nødvendige medhjælp. Borgmesteren meldte sig endelig syg. Hans efterfølger var en ung mand, der ikke havde nogen erfaring med det kommunale system. Han havde heller ikke meget til overs for den kommunale administration, men han ændrede efterhånden indstilling og fik erfaring gennem arbejdet, og han udviklede sig til at blive en dygtig borgmester. På det tidspunkt lod jeg mig pensionere.

Efter pensioneringen var jeg i en periode medlem af kommunalbestyrelsen og formand for ligningskommissionen. Jeg aftalte med kommunalbestyrelsen, at jeg skulle forsøge at oprette et lokalhistorisk arkiv for Lunderskov kommune, hvilket jeg så gjorde og brugte 20 år af min tid til at få det til at køre.

Fra Richard Andersens afskedsreception. Fra venstre borgmester Bent Bechmann, Richard Andersen og de to tidligere sognerådsformænd i Lejrskov-Jordrup Kommune Peter Schelde og Julius Buch.

Ser jeg tilbage på den tid, jeg har været beskæftiget ved kommunen, har det været interessant. Men hvad fik vi kommunalfolk ud af vort slid og slæb? Med al den omorganisation inden for amter og kommuner, der nu er sat i gang, er spørgsmålet, om de igangsatte ændringer kun er af det gode. Jeg tænker her på et citat af kejser Neros finansmand, Cajus Petronius, der ved sin afsked udtalte: "Vi arbejdede hårdt, men hver gang,

det begyndte at fungere, blev nye planer om omorganisation iværksat. Jeg lærte mig senere i livet, at vi er tilbøjelige til at møde hver ny situation gennem omorganisation, og jeg lærte mig også, hvilken vidunderlig metode dette er til at skabe illusion om fremgang, mens det i virkeligheden forårsager kaos, ineffektivitet og demoralisering". Jeg håber det vil gå bedre i det fremtidige danske system, end det gjorde hos kejser Nero!